Pastaigā pa Valku

4. dienas plāns

Klāt pēdējā pārgājiena diena. Dodoties ceļā no bibliotēkas, atsaucam atmiņā laikus, kad tepat blakus atradās saldējuma kiosks (ņam, ņam...), un pasapņojam, kā būtu, ja arī šobrīd te būtu kafejnīca ar dažādiem gardumiem.

Mūsu nākamais pieturas punkts – **vecā stacijas ēka**.

Vispirms gan apstājamies pie piemiņas akmens, kas veltīts 1941.g. 14.jūnijā uz Sibīriju izsūtītajiem.

Kādreiz no Valkas pa šaursliežu dzelzceļu varēja aizbraukt uz Rūjienu, Ipiķiem, Alūksni, Gulbeni un pat uz Pļaviņām.

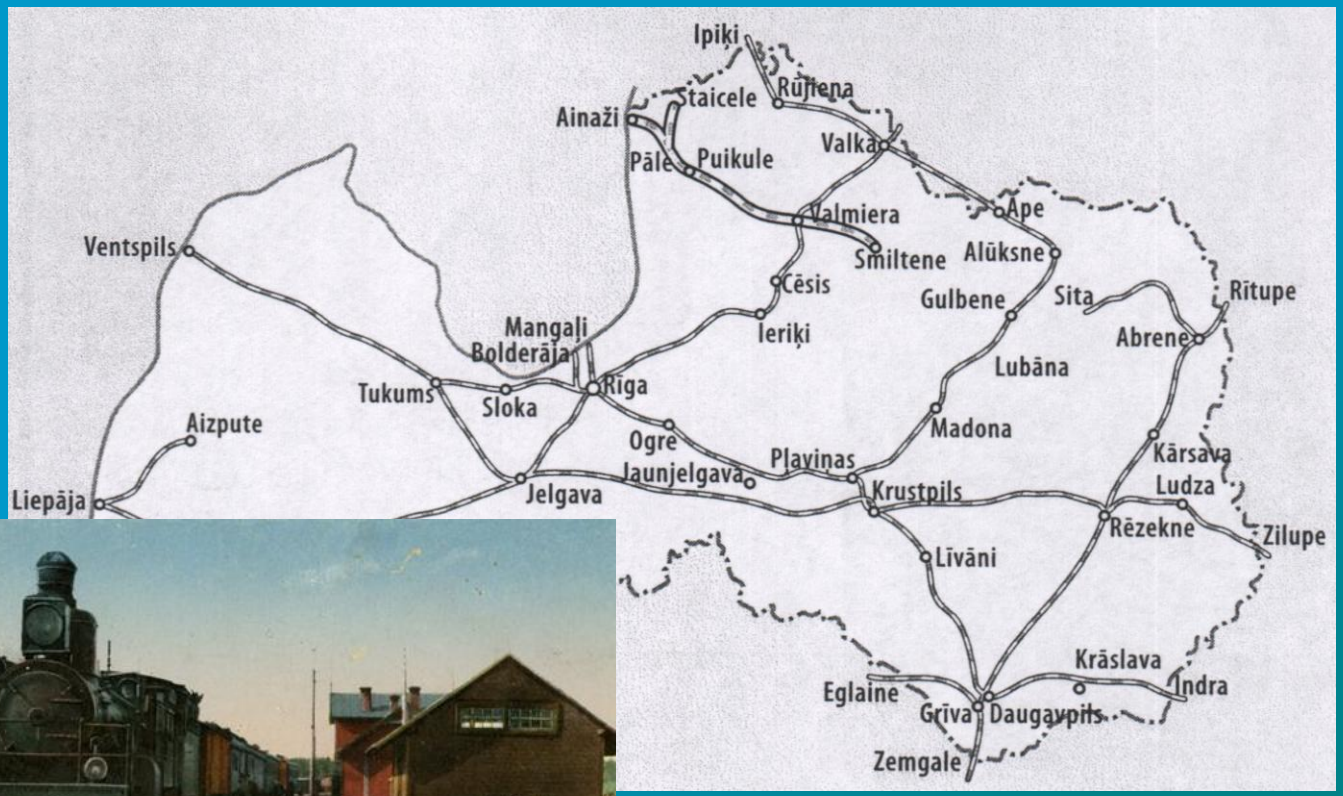

Stacijas ēka toreiz bija skaista,

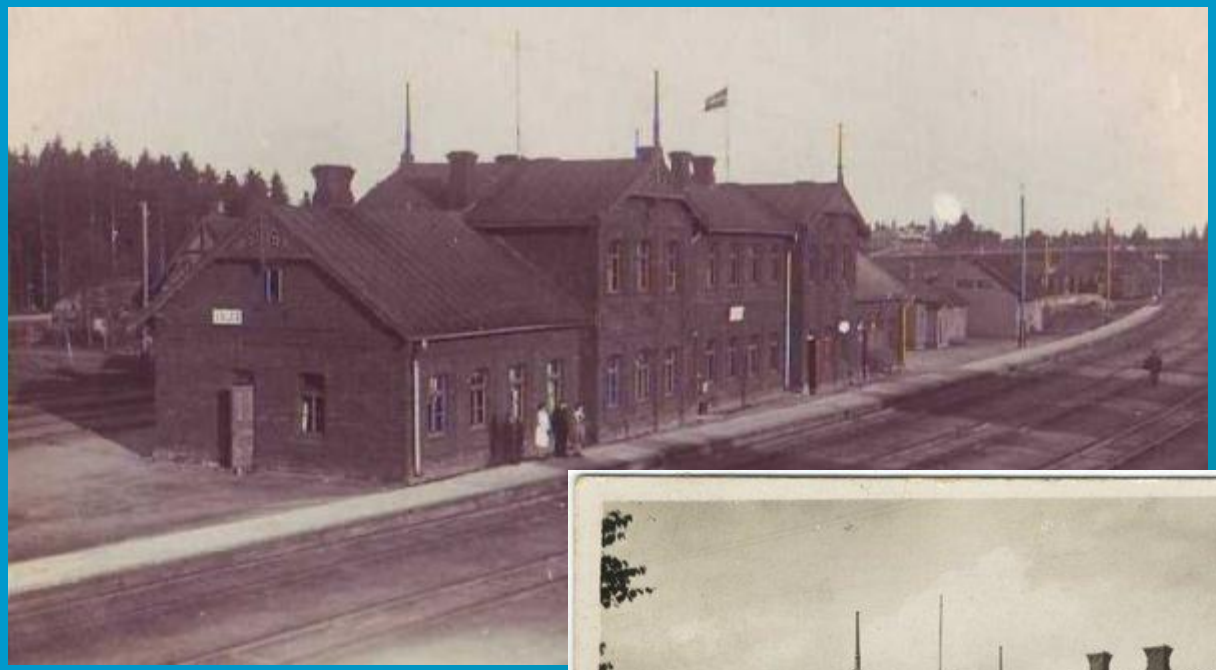

diemžēl tagad gan tā ir ļoti bēdīga.

Mūsu tālākais ceļš ved garām kādreizējai **Lugažu skolai.** Kādreiz tā saukta arī par Silmūrnieku skolu.

Vēlāk tur atradies Valkas vidusskolas audzēkņu internāts, tagad šeit ir dzīvojamā māja.

Turpinām ceļu pa Parka ielu. Šķērsojot Tālavas ielu, paveras skats uz **Sidrabkalniņu.**

Atceramies teiku: “Vēl sen pirms zviedru laikiem kāda karaspēka vadonis, atkāpdamies no Vidzemes, te licis aprakt kara lādi ar naudu. Naktī, glābiņu meklēdami, sirotāji izklīduši lielajos mežos uz visām pusēm. Apraktā nauda guļot Sidrabkalniņā vēl šobaltdien un balti ģērbtas meitas izskatā raudādama lūdzoties, lai ceļinieki to ņemot pie sevis. Kas uzminēšot šīs meitas vārdu, tam nauda piederēšot.”

Galvenais mūsu šīsdienas pastaigas mērķis – apskatīt Valkas dižākos akmeņus. Cerams, ka varēsim tos atrast. Talkā jāņem karte!

Valkas dižakmeņu karte.

Šķiet, grūtākais būs atrast Valkas akmeni. Jāmeklē norāde!

Šis dižakmens ir vairāk kā 4m plats, var redzēt, ka tas kādreiz skaldīts (iespējams, kapu plāksnēm?), jo tajā ir plaisas.

Nosaukumu *Valkas akmens* dižakmenim devuši pētnieki 2003.g. (Akmens iegūst statusu *dižakmens*, ja tā tilpums ir virs 10m3.) Valkas akmenim ir ap 18m3. Par šo akmeni Valkā, šķiet, zina maz, lai gan tas pēc izmēriem ir lielāks un atrodas pilsētas centram tuvāk nekā Līgavu akmens.

Bijušais valcēnietis, laikraksta „Ziemeļlatvija” līdzstrādnieks 1928.-1936.g. Kārlis Bundža stāstījis, ka viņa jaunības gados akmeni, kas atrodas aiz Brāļu kapiem upes labajā krastā, saukuši par Draudzības akmeni. Uz tā puiši dažreiz rīkojuši piknikus ar desiņu ēšanu un pudeli alus. Akmeni rādījuši savām meitenēm un, divatā būdami, mēģinājuši iestāstīt, ka pie šī akmens noslēgtā draudzība ir mūžīga.

Nesen izskanēja aicinājums – sacerēt leģendas par šo akmeni. Bibliotēkā ir disks, kur tās visas var izlasīt. Ziemā viena no tūrisma rallija dalībnieku komandām sacerēja **Brīnumaino stāstu par Valkas Dižakmeni**:

"Tas notika vēl tajos senajos laikos, kad radās Valkas Putras kalns. Stāsts šoreiz nebūs par pašu Putras kalnu, bet gan par akmeni, kas tika iemests tajā putras katlā. Sākotnēji tas bija vienkāršs branga izmēra laukakmens, bet tad, kad to igauņu karotāji bija iemetuši latviešu karotāju putras katlā, tad no spēcinošās latviešu putras akmens sācis briest un kļuvis krietni lielāks un iemantojis arī brīnumainas spējas. Akmens devis spēku, izturību, veselību un gudrību veikt dižus darbus.. → → →

→ *..To uzzinājuši, igauņu karotāji mēģinājuši akmeni atgūt, bet, lai kā nopūlējušies, akmens nebijis izkustināms ne par sprīdi. Tad katrs mēģinājis noskaldīt vismaz kādu daļiņu no brīnumainā akmens, bet visas no akmens atšķeltās daļiņas tūlīt pat zaudējušas savas brīnumainās spējas un katrs, kas tās bija mēģinājis iegūt savā īpašumā, zaudēja pats savus spēkus, gudrību un veselību. To sapratuši, visi igauņu karotāji metās bēgt. Nākamā rītā latviešu karotāji, lai pasargātu savu dižo akmeni, no dažādiem labumu tīkotajiem, cēluši to plecos, un tas par brīnumu arī padevies itin viegli un nogādājuši to drošā un aizsargātā vietā, kur tas atrodas vēl šodien. Visi, kas šim akmenim bija pielikuši roku ar labiem nodomiem, ieguva akmens dāvātās brīnumainās spējas. Arī šodien akmens nav zaudējis savas spējas. Atliek tikai pieskarties šim akmenim un arī tev akmens dāvās savas brīnumainās veltes, ja vien tavi nodomi nebūs šo dāvanu izmantot savtīgos nolūkos. Godīgiem un krietniem cilvēkiem šis dižakmens vēl joprojām sniegs savas brīnumainās spējas.”*

Laiks doties tālāk – uz Zāģezera pusi. Pagājušā gadsimta 30. gados Kārlis Students savā „Ēnu spogulī” rakstījis: „Zāģa rajons ar straujo Pedeli un stāvajiem krastiem ir jaukākā Valkas apkārtnes vieta. Klusajās sila priedēs gar ceļu paredzēts Valkas vasarnīcu rajons.”

Nez, vai šeit tiešām ir uzceltas tās vasarnīcas?!

Beidzot esam nonākuši pie **Zāģezera.** Citi tā nosaukumi: Zāģu ezers, Dzirnavu ezers, Kalndzirnavu ezers. Zāģezers ir mākslīga ūdenskrātuve, kurai cauri tek Pedele. Tā platība 13 ha, ezers ir 1,4 km garš, lielākais dziļums – 2,1 m. Kādreiz te bijušas arī Zāģu dzirnavas un Valkas elektriskā centrāle, kas varēja saražot elektrību visai pilsētai.

Valkas pilsētas elektriskā spēkstacija un dzirnavas.

Vispirms dodamies aplūkot **Līgavu akmeni** (igauniski – Pruudikivi), kura virs zemes redzamās daļas tilpums ir 10,6 m³.

Noteikti kāds zinās pastāstīt seno teiku!

“Sirmā senatnē liels skaits igauņu karavīru reiz devušies karā pret bruņiniekiem. Daudzus nākušas pavadīt viņu līgavas līdz Pedeles upei, kur palikušas krastā un nosolījušās sagaidīt mājās pārnākam. Taču no karagājiena neviens neesot atgriezies. Līgavas lējušas rūgtas asaras, līdz beidzot visas metušās upē un noslīcinājušās. Tikai viena vienīga palikusi piekrastē un nosolījusies gaidīt kaut visu mūžu. Tā viņa tur sēdējusi un raudājusi bez apstājas, līdz pārvērtusies akmenī. No asarām radies avotiņš, un katru pusnakti līgavu dvēseles kāpjot augšā raudāt kopā ar pārakmeņojušos jaunavu. Tā šis akmens Pedeles krastā raud vēl šobaltdien un raudāšot tikmēr, kamēr visu līgavu dvēseles nebūšot pārakmeņojušās.”

Te arī pats Līgavu akmens visā savā godībā!

Ejam atpakaļ uz ezeru un rīkojam pikniku!

Atpūšoties varam atcerēties vēl kādu teiku, piemēram, šo, kas stāsta, ka tīrelī aiz Valkas cēlies Burtnieku ezers. Arheologi izmērījuši tīreli un atraduši, ka tam ir tādi paši līkumi un ierobes kā Burtniekam. Sensenos laikos ezeri lidojuši pa gaisu – tā arī Burtnieks aizlidojis un nolaidies citur.

Kad esam izbaudījuši vēderpriekus un, kas zin, arī ūdenspriekus, varam doties mājup.

Paldies visiem pārgājiena dalībniekiem par kompāniju!

2014. gada jūlijs